

ZGODOVINA SO TUDI LETNICE IN DATUMI

VIR 6

»Kadar Nil naraste, preplavi ne samo Delto, ampak tu in tam tudi libijsko in arabsko predzemlje, povprečno za dva dni hoda na vsako stran, ponekod več, ponekod manj. O ti čudni vodi nisem mogel ničesar izvedeti, ne od duhovnikov, ne od koga drugega. In vendar bi bil tako rad slišal njih mnenje, zakaj začne Nil naraščati ravno o kresu in raste celih sto dni; ko pa ti dnevi minejo, zopet upada ter se vrača v svojo strugo in ostaja vso zimo nizek do naslednjega poletja.«

Herodot iz Halikarnasa: Zgodbe

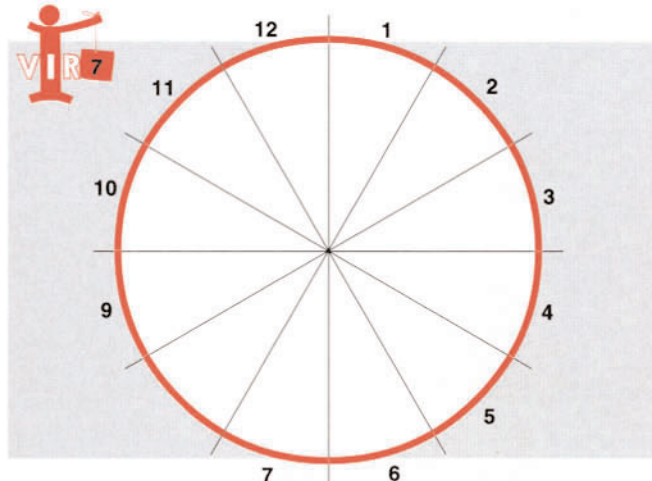
CILJ

B

1. Stara ljudstva so bila skoraj povsem odvisna od naravnih pojavov. Določali so jim, ali bodo imeli več ali manj hrane, dan in noč sta jim določala ritem življenja in dela. Zato so se zanimali za vzhajanje in zahajanje, kdaj bo padal dež in zakaj udarja strela. Starogrški zgodovinar Herodot je mnogo potoval. Ko je obiskal Egipt, so ga zanimale mogočne Nilove poplave. Iz VIRa 6 ugotovi, kateri naravni pojavi so Egipčanom določali njihov koledar.

VIR 7

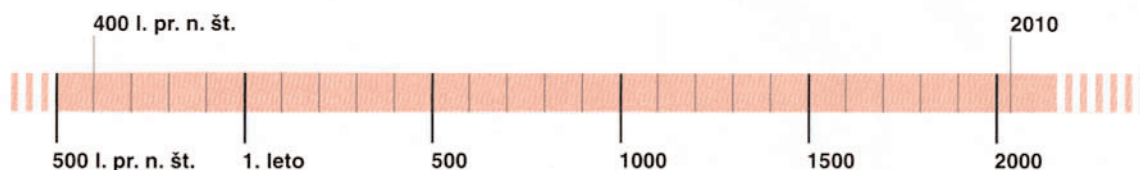
CILJ

A

2. Praznovanje novega leta lahko pade na katerikoli dan v letu. Mi ga praznujemo 1. januarja. S pomočjo učbenika na strani 9, podpoglavje Kaj je koledar? vriši v krog začetke leta pri posameznih ljudstvih. VIR 7

VIR 8

CILJ

A

3. V časovni trak vpiši letnice in ugotovi, v katero tisočletje, stoletje in desetletje sodijo.

Leto:

315 pr. n. št.	1591
13	1900
135	2000
377	2003

CILJ

B

4. Ljudi zanima, kdaj se je neki dogodek zgodil. Zato so že pred tisočletji izdelali koledarje in z njihovo pomočjo merili čas. Mnogokrat ugotavljamo, v katerem tisočletju, stoletju in desetletju se je zgodil določen dogodek. V zgornji časovni trak vriši zgodovinska obdobja. Označi jih z različnimi barvami. Pomagaj si z učbenikom na strani 10, podpoglavje Zgodovina je razdeljena na obdobja.

Vzgoja meščanskih otrok se je že v najrosnejših, predšolskih letih ravnala po spolu. Deklice brez punčke, s hišo za punčke si komaj lahko predstavljamo; prav tako fantke brez železnice ali pa brez ladij in pristanišča. Vse to so bile predpriprave na poznejše življenje. Poleg pisanja in branja je bilo veliko deklic deležno tudi učenja klavirja, plesa, izdelovanja ročnih del ter verske vzgoje. Zelo zaželeno pa je bilo tudi znanje tujih jezikov in igranje nogometa. Vzgoja dečkov je po pridobitvi osnovnih šolskih znanj potekala bistveno drugače: obiskovali so večinoma javne šole, nekateri tudi internate, svojo izobrazbo pa so lahko razširili tudi s pomočjo privatnega učitelja. Za prihodnje življenjske preizkušnje je bilo tudi pri dečkih zelo koristno znanje tujih jezikov in računalništva.

CILJ

B

2. Zgodovinar Andrej Studen opisuje v svoji knjigi Stanovati v Ljubljani vzgojo meščanskih otrok v 19. stoletju. Prepisovalec tega besedila se je nekajkrat pošteno zmotil. Poišči napake in ugotovi, iz katerega časa so se temu površnemu prepisovalcu vrinili ti 'dodatki'. VIR 21

KDO VSE NAM PRIPOVEDUJE ZGODOVINO?

Mošt je postal zrelo vino

Šmartno pri Slovenj Gradcu – Več sto ljudi se je včeraj dopoldne udeležilo zaključka Martinovih dnevov v Šmartnem pri Slovenj Gradcu, praznika primestnih vaških skupnosti Šmartno, Turiška vas in Legen. Po maši je bilo sredi vasi srečanje vaščanov, kjer so jim kmetice pripravile pravo martinovo pojedino s kislo juho, v obilju je bilo tudi drugih kmečkih dobrot.

Delo, 10. novembra 2003

CILJ

A

1. Ustni vir poroča o dogajanju. Njegovo poročanje ima mnogo pomanjkljivosti. Je pozabljiv, poudarja samo tiste stvari, ki se mu zdijo pomembne, včasih tudi namerno kaj izpusti ali preveč poudari. Preberi poročilo o martinovanju. VIR 22. Trije sošolci naj obnovijo prebrani dogodek tako, da eden ostane v učilnici in poroča takoj, druga dva pa odideta iz razreda. Nato se vrne drugi sošolec in poroča ter nato še tretji. Ugotovite, kaj je posamezni učenec pozabil povedati, kaj je povedal zelo po svoje in kaj si je mogoče celo izmislil.

Kateri ustni vir je bil najbolj zanesljiv?

	1. sošolec	2. sošolec	3. sošolec
Pozabil povedati			
Po svoje prikrojil			
Dodal			
Zanesljivost poročanja			

CILJ**B**

2. Poišči vsaj dve osebi, ki ti bosta povedali svoje spomine o **istem dogajanju** (na primer o vojnem času, življenju v Jugoslaviji, vojni za Slovenijo ali šolanju pred tridesetimi leti). V tabelo vpiši podobnosti in razlike. Razmisli, zakaj so nastale.

	1. ustni vir	2. ustni vir
Opis dogajanja		
Podobnosti		
Razlike		
Vzrok razlik		

KDAJ POSTANEJO VIRI ZGODOVINA?

Opis poleta prvega letala:

- Ob koncu leta 1903, po večletnem trdem in sistematičnem delu, sta bila brata Wright naposled pripravljena na letenje z motornim letalom.
- Med četrtem uspelim poletom tega dne pa je Wilbur postavil rekord: 59 sekund in 255 metrov.
- Njuno letalo Flyer 1 je imelo razpon kril 12,3 m, v dolžino je merilo 6,4 m, najvišja točka je bila 2,4 m od tal. Izdelano je bilo iz lesa in platna, pripravljeno za polet pa je tehtalo 340 kg.
- Umaknila sta se v samotno puščavo, si uredila zasilno taborišče in letališče in čakala na primerno vreme.
- Prvi polet je uspel Orvillu, ki je ostal v zraku 12 sekund in preletel 50 metrov.

Gea XIII/12, stran 55

CILJ**B**

1. Zgodovinarjevo raziskovalno delo je lahko zelo zapleteno. Včasih mora iz posameznih delov sestaviti zgodbo.

Kot si verjetno opazil, zgodba VIRa 23 ni zapisana v pravilnem časovnem zaporedju. Nekdo je dobil v roke poročilo o prvem poletu z letalom. Stavke je razrezal, nato pa pozabil, kakšno je bilo prvotno besedilo. Pomagaj mu besedilo ponovno urediti. Na črtice pred posameznimi stavki napiši številko, ki bo označila pravilni vrstni red.

2. Iz urejenega besedila poišči tehnične značilnosti prvega letala in jih opiši. Kdaj je prvič poletelo? VIR 23.

KAKO NAM ZGODOVINSKI VIRI GOVORIJO?

Ukaz Ernesta Železnega 20. junija 1416 o obrambi Ljubljane pred Turki:

»1. Vse plemstvo, ki ima hiše v Ljubljani, naj te dobro popravi in zgradi. Plemiči, ki imajo hiše na krajih, kjer naj bi potekalo mestno obzidje, naj bi hiše celo porušili ali pa tako utrdili, da bo njihov del obzidja dobro utrjen.

2. Meščani morajo takoj narediti nasipe in okope ter obzidje popraviti in močnejše utrditi. Okoličani morajo pri tem pomagati meščanom pri dovažanju apna, kamna, pri kopanju jarkov in zidavi obzidja.«

Vasko Simoniti: Turki so že v deželi

Napis na cerkvi sv. Petra v Ljubljani iz leta 1618:

»Leta 1472, 3. junija, je to božjo hišo Sv. Petra kot župno cerkev mesta Ljubljane požgal in poropal Turek, dedni sovražnik krščanskega imena.«

Vasko Simoniti: Turki so že v deželi

CILJ

A

1. Navedi vsebino VIRov 28 in 29.

CILJ

B

2. Zgodovinar Vasko Simoniti je napisal knjigo Turki so že v deželi. Pri pisanju si je pomagal z mnogimi viri. Ugotovi, ali sta VIRa 28 in 29, ki ju je uporabil pri pisanju strokovne zgodovinske literature, vira prve ali druge roke. Odgovor utemelji.

V 19. stoletju so se tudi mnogi Slovenci izseljevali v Ameriko. Tako so jim mnogi pravili:

»Kdor pride iz Evrope v Ameriko, je vsaki v začetku več ali manj opeharjen in ogoljufan; če tudi zna nemško in znabiti še angleško, vse dostikrat nič ne pomaga, ker tukaj je povsod dosti navihanih goljufov, ki znajo tudi previdnega in že na take reči navajenega človeka oslepariti.«

Marijan Drnovšek: Usodna privlačnost Amerike

O življenju v Ameriki poroča Polona Noč v pismu iz leta 1856:

»Divjine je veliko. Zajcev, divjih kokoši in rac je vse polno. Vsak dan imamo nekaj od divjine, tako da nam nikoli mesa ne manjka, in nam je hvala Bogu prav dobro. /.../ pridelali smo okoli 700 mernikov krompirja, 5 košev repe, 3 koše korenja. /.../ Imamo eno prav veliko kravo in enega konja.«

Marijan Drnovšek: Usodna privlačnost Amerike

CILJ

A

3. Zgodovinar Marjan Drnovšek je napisal knjigo o slovenskih izseljencih v Ameriki v 19. stoletju. Pri tem si je pomagal tudi s pisnimi viri. O čem govorita VIRa 30 in 31?

CILJ

B

4. Ugotovi, kateri vir izraža mnenje, kateri navaja dejstva.

»Do nedavnega je Diaulus opravljaj poklic zdravnika, sedaj pa je grobar. Še vedno dela isto, kot je nekoč, ko je bil še zdravnik.«

Martial, Epigrama 1.47

CILJ

A

3. S katerim poklicem primerja poklic zdravnika v VIRu 16?

4. Ali je bil poklic zdravnika ugleden?

CILJ

B

5. Kaj si je o Dialusu in njegovih sposobnostih mislil Martial?
